

Przestrzenne zróżnicowanie współczynnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Przestrzenne zróżnicowanie współczynnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny

Źródło: dostępny w internecie: <https://unsplash.com>, domena publiczna.

Współczynnik urbanizacji świata w ostatnich dziesięcioleciach wzrastał bardzo szybko. W 1950 r. wynosił 29%, w 2005 r. prawie 50% wszystkich mieszkańców kuli ziemskiej mieszkało w miastach, a w 2015 r. już 56%. Czym jest spowodowana tak gwałtowna zmiana? Dlaczego ludzie wolą mieszkać w miastach i czy Polacy również wybierają miasto jako miejsce swojego życia?

Twoje cele

- Wskażesz wartość współczynnika urbanizacji Polski i omówisz jego przestrzenne zróżnicowanie według województw.
- Przeanalizujesz przyczyny wyboru miejsca zamieszkania przez Polaków oraz trendy zmian miejsca zamieszkania w latach 2005–2019.
- Wskażesz pozytywne i negatywne skutki postępującego lub regresywnego procesu urbanizacji dla gospodarki kraju, środowiska przyrodniczego oraz ludności.

Przeczytaj

Urbanizacja to przemiany społeczne i ekonomiczne, które prowadzą do rozwoju miast, aglomeracji, metropolii oraz wzrostu liczby ludności miejskiej. Można zatem powiedzieć, że miernikiem urbanizacji będzie liczba miast w sieci osadniczej danego kraju, powierzchnia miast czy liczba ich ludności. Urbanizacja przebiega na czterech głównych płaszczyznach:

- **społecznej** - rozpowszechnienie miejskiego stylu życia wśród ludności napływającej do miast, ale także wśród ludności pozostającej na obszarach wiejskich;
- **demograficznej** - wzrost liczby i odsetka ludności miejskiej w wyniku szybszego [przyrostu rzeczywistego](#) ludności w miastach;
- **ekonomicznej** - wzrost udziału zatrudnionych w pozarolniczych działach gospodarki (przemysł, budownictwo, usługi);
- **przestrzennej** - ekspansja istniejących miast, powstawanie i rozwój nowych ośrodków miejskich, co prowadzi w dalszej kolejności do powstawania rozległych obszarów zurbanizowanych.

Dla lepszych porównań stosuje się **współczynnik urbanizacji**, czyli procentowy udział liczby ludności zamieszkującej w miastach w całkowitej liczbie mieszkańców kraju.

Ważne!

współczynnik urbanizacji = liczba ludności mieszkającej w miastach / ogólna liczba ludności danego obszaru * 100 (%)

W Polsce w 2019 r. w miastach mieszkało 60,01% ludności. Wartość tego współczynnika zmienia się wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym, w tym także ze zmianami demograficznymi. Współczynnik urbanizacji w Polsce rósł po drugiej wojnie światowej z wartości ok. 35% do maksymalnej w okresie powojennym wartości 61,39% w 2005 r. Warto dodać, że od 1989 r. współczynnik urbanizacji nie ulegał większym zmianom, jak to miało miejsce wcześniej. Zwiększenie się liczby ludności polskich miast w okresie powojennym ma związek z bardzo szybkim uprzemysłowieniem kraju, wskutek czego ludność masowo migrowała do miast. Napływ ten jednak wyhamował w latach 90. XX wieku, co wynikało ze zmian zachodzących w polskiej gospodarce. Ponadto mieszkańcy miejskich [aglomeracji](#) powoli dochodzili do wniosku, że mieszkanie w ośrodku miejskim ma swoje negatywne strony i część ludności zaczęła migrować na obszary wiejskie.

Rozmieszczenie miast w Polsce

Źródło: Aotearoa, dostępny w internecie: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:POLSKA_Miasta.png, licencja: CC BY-SA 3.0.

rok : 2005
współczynnik_urbanizacji : 61.39
rok : 2006
współczynnik_urbanizacji : 61.29
rok : 2007
współczynnik_urbanizacji : 61.17
rok : 2008
współczynnik_urbanizacji : 61.07
rok : 2009
współczynnik_urbanizacji : 60.99
rok : 2010
współczynnik_urbanizacji : 60.77
rok : 2011
współczynnik_urbanizacji : 60.68
rok : 2012
współczynnik_urbanizacji : 60.56
rok : 2013
współczynnik_urbanizacji : 60.42
rok : 2014
współczynnik_urbanizacji : 60.34
rok : 2015
współczynnik_urbanizacji : 60.27
rok : 2016
współczynnik_urbanizacji : 60.18
rok : 2017
współczynnik_urbanizacji : 60.13
rok : 2018
współczynnik_urbanizacji : 60.05
rok : 2019
współczynnik_urbanizacji : 60.01

Współczynnik urbanizacji Polski w latach 2005–2019

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, dostępny w internecie:
<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/metadane/cechy/2463?back=True#>.

Urbanizacja wstępna

to etap, kiedy na danym obszarze dochodzi do koncentracji ludności w centralnych strefach aglomeracji. Urbanizacja wstępna łączy w sobie urbanizację demograficzną i ekonomiczną. Do miast ludność przybywa głównie w poszukiwaniu pracy i lepszego życia. W Polsce, jak wspomniano powyżej, urbanizacja wstępna występowała podczas uprzemysłowienia kraju w okresie powojennym.

Suburbanizacja

lub inaczej urbanizacja wtórna, to faza, podczas której liczba ludności mieszkającej w zewnętrznych strefach aglomeracji powiększa się w bardzo szybkim tempie. W fazie tej na znaczeniu zyskuje urbanizacja przestrzenna – miasto powiększa swoją powierzchnię i zabudowę.

Dezurbanizacja

odpływ ludności następuje z obszarów centralnych i peryferyjnych miast na obszary dalej oddalone. Faza ta nazywana jest kryzysem śródmieścia. W tej fazie bardzo charakterystyczne jest przenoszenie poza miasto zakładów przemysłowych. Dominuje tu urbanizacja przestrzenna i ekonomiczna. Do granic dużego miasta z wielu stron przylegają mniejsze miejscowości, tak zwane miasta satelitarne oraz zurbanizowane wsie. Miasta satelitarne najczęściej pełnią funkcję dzielnic sypialnych lub przemysłowych. Powstają suburbia, czyli rozległe osiedla peryferyjne na granicy miasta i otaczających je wsi.

Reurbanizacja

to proces przenoszenia się mieszkańców z obszarów zurbanizowanych do małych miejscowości na terenach rolniczych. Mieszkańcy wsi zaczynają żyć wtedy w wielkomiejski sposób. Wielu uczonych nazywa to zjawisko tworzeniem się cywilizacji miejskiej bez miast. Reurbanizacja to również modernizacja i przebudowa miast – likwiduje się pozostałości po tradycyjnych gałęziach przemysłu i stosuje się technologie stosowane w przemyśle nowych technologii. Oprócz przebudowy miast centra ośrodków zyskują nowe funkcje, następuje przebudowa przedmieść na centra usługowo-handlowe („city”), przyczynia się to do ponownego napływu ludności do miast, zwłaszcza ludzi starszych. Jest to odwrotność urbanizacji.

Pozytywne skutki procesu urbanizacji

- Liczne miejsca pracy w przemyśle i usługach,
- możliwość uzyskania wyższych dochodów niż na wsi,
- rozwój infrastruktury technicznej (połączenia telekomunikacyjne, wodociągi, kanalizacja, gazociągi, drogi, metro itp.), powszechny dostęp do informacji i nowoczesnych technologii,
- możliwość dotarcia przedsiębiorców do większego rynku zbytu,
- większa świadomość ekologiczna mieszkańców (segregacja śmieci, kanalizacja, recykling),
- rozwój transportu zbiorowego umożliwiający ograniczenie emisji spalin,
- powstanie zabudowy o wysokich walorach architektonicznych,
- tworzenie parków i obszarów zadbanej zieleni miejskiej,

- funkcjonowanie licznych instytucji kulturalnych (teatrów, kin, galerii, muzeów),
- ułatwiony dostęp do wielu różnego rodzaju usług (m.in edukacyjnych, medycznych, rozrywkowych).

Tokio – największa aglomeracja na świecie

Źródło: mrhayata, dostępny w internecie: <https://flickr.com/>, licencja: CC BY-SA 2.0.

Negatywne skutki procesu urbanizacji

- Trudności w znalezieniu zatrudnienia z powodu dużej konkurencji i wyższych wymagań pracodawców,
- większe koszty związane z koniecznością poruszania się po dużym mieście,
- wyższe koszty utrzymania,
- wzrost zanieczyszczenia środowiska,
- specyficzny mikroklimat (miejskie wyspy ciepła, smog),
- zmiana modelu rodziny, rozpad więzi rodzinnych,
- spadek poczucia bezpieczeństwa, anonimowość przyczyniająca się do znieczulicy społecznej,
- wzrost liczby osób bezdomnych,
- wysokie ceny nieruchomości,
- zwiększenie poziomu hałasu,
- problemy z gromadzeniem i utylizacją śmieci,
- wzrost powierzchni śmietnisk, problemy z wodą i odprowadzaniem dużej ilości ścieków,

- problemy komunikacyjne (zagęszczenie ruchu, „korki”),
- gęsta zabudowa zmniejszająca komfort życia,
- powstawanie chaotycznej, prowizorycznej zabudowy w dzielnicach nędzy,
- nasilenie się konfliktów na tle etnicznym, religijnym i kulturowym,
- wzrost przestępczości, a także nasilenie się zjawisk patologicznych,
- częstsze występowanie chorób cywilizacyjnych i epidemii.

Słownik

aglomeracja

obszar intensywnie zabudowany o bardzo dużym zagęszczeniu ludności; zespół miast i osiedli skupionych wokół dużego miasta lub ośrodka przemysłowego

deglomeracja

proces, który ma na celu zahamowanie wzrostu zagęszczenia ludności; nadmierne zagęszczenie jest spowodowane zazwyczaj zbyt dużą koncentracją przemysłu i zakładów produkcyjnych w samych centrach aglomeracji

Źródło: Encyklopedia Zarządzania, [online], dostępny w internecie: <https://mfiles.pl/pl/index.php/Deglomeracja>

przyrost rzeczywisty

suma przyrostu naturalnego ludności oraz salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (stałych i czasowych)

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Na podstawie poniższych map przedstaw zróżnicowanie współczynnika urbanizacji w Polsce. Jakie prawidłowości zauważasz?

Polecenie 2

Jak zmieniał się współczynnik urbanizacji w poszczególnych województwach Polski w latach 2010-2019? Wybierz trzy województwa i opisz zmiany.

Polecenie 3

Wymień gospodarcze i społeczne przyczyny zróżnicowania wartości współczynnika urbanizacji w Polsce.

Kraj: Województwo dolnośląskie

Wartość: 69.94

Kraj: Województwo kujawsko-pomorskie

Wartość: 60.58

Kraj: Województwo lubuskie

Wartość: 63.5

Kraj: Województwo łódzkie

Wartość: 63.83

Kraj: Województwo lubelskie

Wartość: 46.5

Kraj: Województwo małopolskie

Wartość: 49.16

Kraj: Województwo mazowieckie

Wartość: 64.19

Kraj: Województwo opolskie

Wartość: 52.39

Kraj: Województwo podlaskie

Wartość: 60.03

Kraj: Województwo podkarpackie

Wartość: 41.29

Kraj: Województwo pomorskie

Wartość: 65.89

Kraj: Województwo świętokrzyskie

Wartość: 45.14

Kraj: Województwo śląskie

Wartość: 77.83

Kraj: Województwo warmińsko-mazurskie

Wartość: 59.48

Kraj: Województwo wielkopolskie

Wartość: 55.92

Kraj: Województwo zachodniopomorskie

Wartość: 68.81

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, której płaszczyzny urbanizacji dotyczy wzrost udziału osób zatrudnionych w przemyśle:

☐ społecznej

☐ demograficznej

☐ przestrzennej

☐ ekonomicznej

Ćwiczenie 2

Uzupełnij poniższą tabelę, obliczając odpowiednie wartości. Pamiętaj, że współczynnik urbanizacji to procentowy udział liczby ludności zamieszkującej w miastach w całkowitej liczbie mieszkańców.

Województwo	Liczba ludności	Liczba ludności miast	Współczynnik urbanizacji
dolnośląskie	2 900 163	1 984 044	____
kujawsko-pomorskie	2 072 373	1 220 444	____
lubelskie	2 108 270	____	46,45
lubuskie	____	656 539	64,90
łódzkie	____	1 530 967	62,37
małopolskie	3 410 901	____	48,20
mazowieckie	5 423 168	3 495 722	____
opolskie	____	523 148	53,24
podkarpackie	2 127 164	880 609	____
podlaskie	1 178 353	716 923	____
pomorskie	2 343 928	____	63,49
śląskie	____	3 460 667	76,60
świętokrzyskie	1 233 961	560 152	____
warmińsko-mazurskie	1 422 737	842 096	____
wielkopolskie	3 498 733	1 889 393	____
zachodniopomorskie	1 696 193	____	68,43

Na podstawie danych z poniższej tabeli rozwiąż ćwiczenie 3 i 4.

Województwo	Ludność miasta wojewódzkiego jako % ludności miejskiej
dolnośląskie	31,9
kujawsko-pomorskie	44,9

Województwo	Ludność miasta wojewódzkiego jako % ludności miejskiej
lubelskie	34,4
lubuskie	39,9
łódzkie	44,5
małopolskie	46,7
mazowieckie	50,8
opolskie	23,1
podkarpackie	21,4
podlaskie	41,2
pomorskie	31,2
śląskie	8,5
świętokrzyskie	35,4
warmińsko-mazurskie	20,4
wielkopolskie	28,4
zachodniopomorskie	34,6

Ćwiczenie 3

Oceń, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Szczecin koncentruje więcej ludności miejskiej województwa niż Wrocław.	☐	☐
Katowice są przykładem miasta o największej koncentracji ludności miejskiej województwa.	☐	☐
Ponad połowa ludności miejskiej województwa małopolskiego koncentruje się poza Krakowem.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Dlaczego Katowice skupiają zaledwie 8,5% ludności miejskiej całego województwa śląskiego?

Ćwiczenie 5

Zaznacz poprawne stwierdzenie.

Intensywny wzrost współczynnika urbanizacji w Polsce obserwowano w okresie PRL.

Na zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce wpływ miały przede wszystkim reformy rolne.

Procesy industrializacji nie wpłynęły znacząco na wartość współczynnika urbanizacji.

Maksymalna wartość współczynnika urbanizacji w Polsce w latach 1945–2019 wyniosła 60%.

Na podstawie danych z tabeli rozwiąż ćwiczenie 6.

Województwo	Liczba mieszkańców miast (w tys.) w przeliczeniu na 1 miasto	Współczynnik urbanizacji
dolnośląskie	22,0	69,0
kujawsko-pomorskie	23,8	59,5
lubelskie	21,5	46,4
lubuskie	15,7	64,6
łódzkie	35,5	62,9
małopolskie	26,8	48,4
mazowieckie	40,1	64,3

Województwo	Liczba mieszkańców miast (w tys.) w przeliczeniu na 1 miasto	Współczynnik urbanizacji
opolskie	14,7	51,9
podkarpackie	17,2	41,3
podlaskie	18,0	60,6
pomorskie	35,4	64,2
śląskie	49,4	77,0
świętokrzyskie	17,5	44,6
warmińsko-mazurskie	17,3	59,0
wielkopolskie	17,0	54,7
zachodniopomorskie	18,0	68,5

Ćwiczenie 6

Wskaż województwo, w którym położone są miasta o największej średniej liczbie mieszkańców.

☐ Śląskie.

☐ Łódzkie.

☐ Mazowieckie.

☐ Małopolskie.

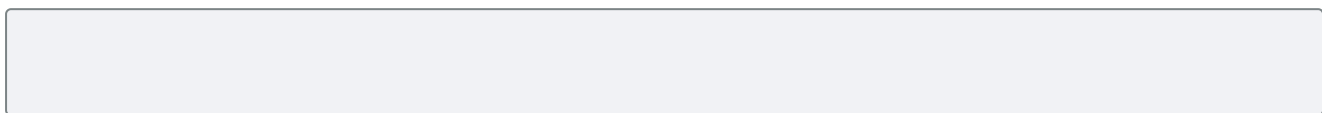

Na podstawie poniższej tabeli przedstawiającej procentowy udział zatrudnionych w poszczególnych sektorach w różnych województwach sformułuj wniosek na temat przyczyn zróżnicowania wartości współczynnika urbanizacji w Polsce (dane za 2018 r.).

Województwo	Rolnictwo	Przemysł	Usługi
dolnośląskie	7,71	30,26	62,04
kujawsko-pomorskie	14,35	29,52	56,14
lubelskie	36,06	18,10	45,84
lubuskie	10,44	32,36	57,20
łódzkie	17,50	27,76	54,74
małopolskie	18,84	24,19	56,97
mazowieckie	11,36	19,25	69,39

Województwo	Rolnictwo	Przemysł	Usługi
opolskie	14,75	32,13	53,12
podkarpackie	29,98	25,79	44,23
podlaskie	28,75	21,66	49,59
pomorskie	7,59	28,68	63,72
śląskie	5,79	34,98	59,23
świętokrzyskie	30,83	22,82	46,35
warmińsko-mazurskie	15,48	30,10	54,43
wielkopolskie	13,63	31,68	54,69
zachodniopomorskie	8,89	27,16	63,95

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Zapoznaj się z danymi poniżej. Na ich podstawie sformułuj wnioski dotyczące wpływu wymienionych czynników z okresu zaborów na obecny kształt poziomu urbanizacji w Polsce.

Województwa	Rolnictwo	Górnictwo i przemysł	Handel oraz ubezpieczenia	Komunikacja i transport
	w % ogółu ludności - źródło utrzymania			
Warszawskie	60,8	21,2	5,2	3,5
Łódzkie	48,6	31,4	7,7	3,0
Kieleckie	56,8	26,8	5,7	3,0
Lubelskie	71,0	13,9	5,6	2,4
Białostockie	69,9	14,1	4,0	2,9
Poznańskie	47,1	22,4	5,9	7,3
Pomorskie	51,5	19,3	4,5	7,8
Śląskie	12,2	54,6	4,8	6,9
Krakowskie	59,5	18,7	5,7	4,2
Lwowskie	68,6	11,9	5,9	3,0
POLSKA	60,3	19,2	6,1	3,6

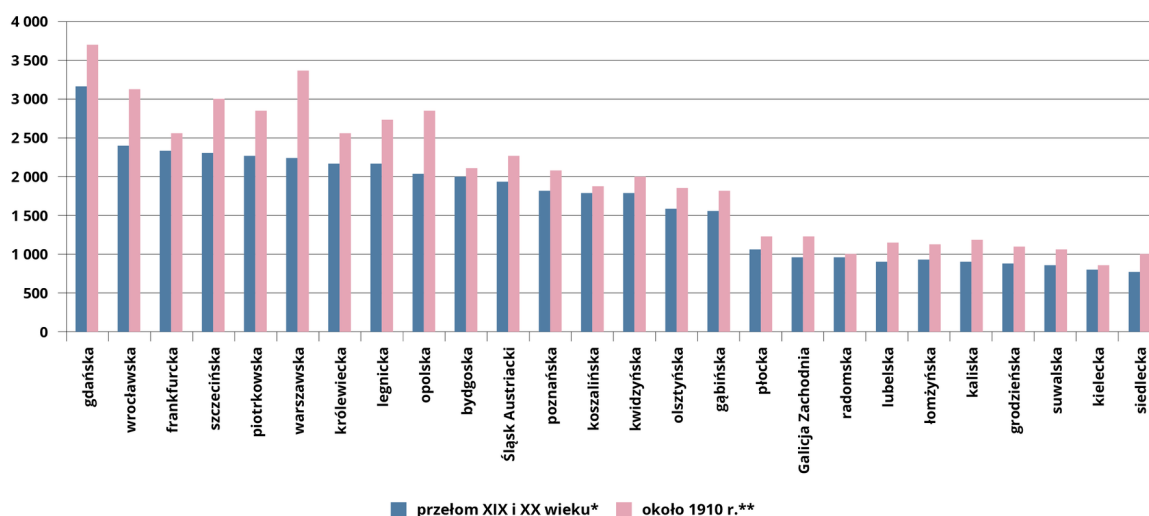
Struktura ludności według źródeł utrzymania (dane ze spisu z 9 XII 1931)

Uwagi:

W skład województwa warszawskiego nie wliczono miasta stołecznego – Warszawa

Źródło: D. Koreleski, *Stan urbanizacji i jej uwarunkowania w Polsce międzywojennej – wybrane zagadnienia*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomii w Tarnowie” 2008, z. 1 (11).

**PKB per capita według jednostek administracyjnych (guberni, rejencji)
leżących we współczesnych granicach Polski, na przełomie XIX i XX w. oraz około 1910 r.**
(w tys. GK USD 1990)

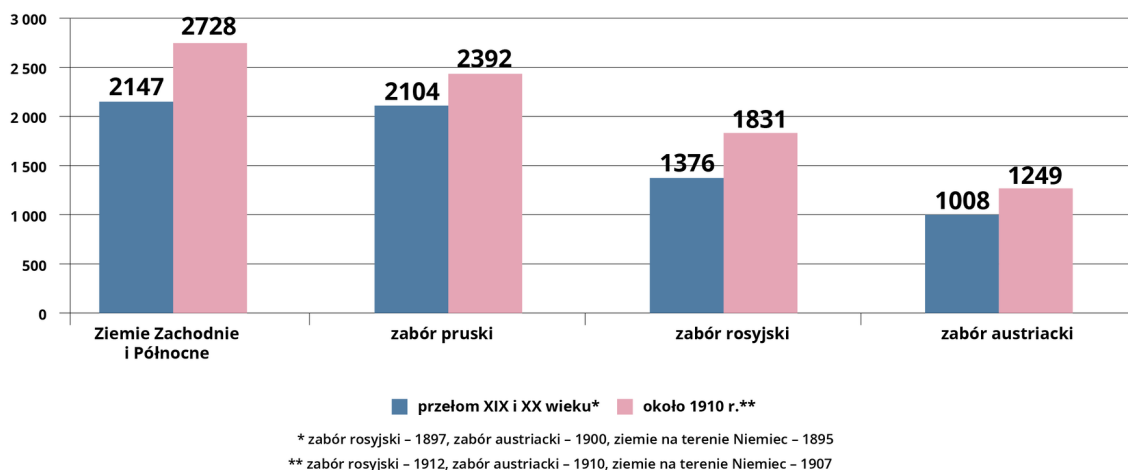

* zabór rosyjski – 1897, zabór austriacki – 1900, ziemie na terenie Niemiec – 1895

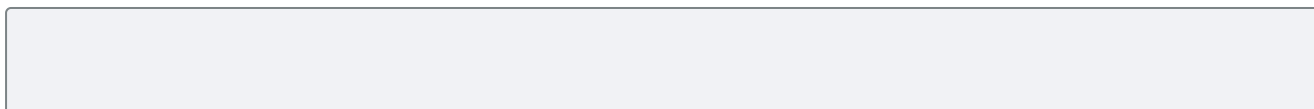
** zabór rosyjski – 1912, zabór austriacki – 1910, ziemie na terenie Niemiec – 1907

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie M. Bukowski, P. Koryś, C. Leszczyńska, M. Tymiński, *Rozwój regionalny ziem polskich pod zaborami. Porównanie poziomu produktu brutto per capita na dzisiejszych terenach Polski na przełomie XIX i XX w. (wyniki pierwszych estymacji)*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 2017, t. 78.

**PKB *per capita* obszarów tworzących obecne terytorium Polski
na przełomie XIX i XX w. oraz około 1910 r.**
(w tys. GK USD 1990)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie M. Bukowski, P. Koryś, C. Leszczyńska, M. Tymiński, *Rozwój regionalny ziem polskich pod zaborami. Porównanie poziomu produktu brutto per capita na dzisiejszych terenach Polski na przełomie XIX i XX w. (wyniki pierwszych estymacji)*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 2017, t. 78.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autorki: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Przestrzenne zróżnicowanie współczynnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

VIII. Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludności, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i religijne, kręgi kulturowe, sieć osadnicza, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

Uczeń:

13) określa główne przyczyny i skutki urbanizacji oraz analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji na świecie i w Polsce.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji i oblicza wskaźnik urbanizacji dla danego obszaru,
- określa przyczyny wyboru miejsca zamieszkania przez Polaków oraz trendy zmian miejsca zamieszkania w latach 2005–2019,
- omawia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika urbanizacji w Polsce.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE

Formy pracy: praca indywidualna, praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt

Materiały pomocnicze

Szymańska D., *Geografia osadnictwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Dyskusja z uczniami mająca na celu usystematyzowanie i przypomnienie wiadomości na temat tego, czym jest sieć osadnicza w Polsce i jakie są jej elementy.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Uczniowie zapoznają się z częścią „Przeczytaj” oraz grafiką interaktywną.
- Uczniowie wyjaśniają, czym jest wskaźnik urbanizacji. Nauczyciel czuwa nad poprawnością wypowiedzi uczniów.
- Następnie nauczyciel dzieli uczniów na trzy grupy – każda z nich ma za zadanie wykonać polecenia do grafiki interaktywnej. Uczniowie, pracując w grupach, przygotowują odpowiedzi do poszczególnych poleceń i wyznaczają osobę, która przedstawi na forum klasy efekty pracy.
- Nauczyciel wybiera polecenie (1 z 3), które zostanie zreferowane przez przedstawiciela danej grupy, a po każdej prezentacji uczniowie oceniają wypowiedź, konfrontują ze swoimi wcześniejszymi notatkami. Kwestie sporne omawiane są na forum klasy.
- Uczniowie indywidualnie wykonują ćwiczenia z części „Sprawdź się”. Nauczyciel czuwa nad przebiegiem pracy uczniów.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie wiedzy zaprezentowanej na lekcji i utrwalenie najważniejszych treści.
- Przypomnienie celów lekcji i ocena aktywności uczniów.

Praca domowa

- Przygotowanie pracy pisemnej na temat zróżnicowania wskaźnika urbanizacji w wybranym regionie (z podziałem na powiaty). Uczniowie wykorzystują dane Głównego Urzędu Statystycznego (informacje o powiatach) oraz dokonują analizy stopnia urbanizacji miast pod względem: demograficznym, przestrzennym, ekonomicznym oraz społecznym.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna może zostać wykorzystana podczas innych zajęć poświęconych procesom urbanizacji w Polsce (zakres podstawowy: XV. 6).